

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ УЧНІВ З
ГЕОГРАФІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА

Вид дисципліни (за компонентом ОП): вибіркова

Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування

Спеціальність: 106 - Географія

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними освітньо-професійними програмами: географічний

Мова навчання: українська

Розробник: к.геогр.н., доцент Косташук Володимир Іванович

Профайл викладача:

[http://www.socgeo.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[1761\]\[caf_per_s_id\]=1266&commands\[1761\]=item](http://www.socgeo.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[1761][caf_per_s_id]=1266&commands[1761]=item)

Контактний телефон: (0372) 58-48-47

E-mail: i.kostaschuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=5706>

Консультації:

Вид консультацій	День проведення	Час проведення
Очні консультації	вівторок	13.00-14.00
Онлайн-консультації	вівторок	14.00-15.00
Очні консультації (за попередньою домовленістю)	понеділок	До 13.00
	вівторок	15.00-16.00
	середа	До 13.00
	четвер	До 13.00
	п'ятниця	Не проводяться

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни):

Навчальна дисципліна розкриває актуальні проблеми організації позашкільної роботи учнів з географічного краєзнавства. Акцентується увага на сутності географічного краєзнавства та його ролі у засвоєнні географічних знань та патріотичному вихованні. Значна увага приділяється вивченню методів організації позашкільної роботи з географічного краєзнавства.

2. Мета навчальної дисципліни:

Сформувати у студентів спеціальності «Географія» систематизовані знання щодо особливостей організації освітньої діяльності учнів у позашкільному освітньому просторі при вивченні географічних аспектів краєзнавства.

3. Завдання курсу:

- ✓ розкрити студентам зміст курсу “Організація позашкільної роботи учнів з географічного краєзнавства” як окремої дисципліни;
- ✓ проаналізувати особливості позашкільної роботи та роль географічного краєзнавства для кращого засвоєння географічних знань;
- ✓ оволодіти навиками організації та проведення освітнього процесу з географічного краєзнавства в позаурочний час;
- ✓ навчити студентів використовувати різні форми і методи позашкільної роботи з географічного краєзнавства;
- ✓ набути практичних навичок організації проведення позашкільних занять з географічного краєзнавства;

4. Пререквізити: Вступ до регіоналістики, Вступ до територіального планування, Основи менеджменту.

5. Результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **загальні компетентності**, як:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **фахові компетентності**, як:

ФК 1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проектів, в тому числі міжнародних, що будуть висвітлювати особливості впливу глобалізації на регіони та просторові моделі їх економіки.

ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи та суспільства, а також причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній та педагогічній діяльності;

ФК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтно-оболонки та проводити просторовий аналіз поселенських систем на основі кількісних і якісних даних, здійснювати регіональну діагностику на основі територіального планування; ідентифікувати, вимірювати та оцінювати фактори у просторово-часовому континуумі для моделювання траєкторій розвитку міст, регіонів і країн, визначати їх інноваційноінвестиційний потенціал;

ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. Уміння давати комплексну географічну оцінку території за результатами аналізу карт, здатність відображати географічні об'єкти і процеси за допомогою картографічних творів; використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички для розробки та впровадження механізмів територіального менеджменту, районного планування, складання планів та програм соціально-економічного розвитку регіонів.

ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК 12. Здатність здійснювати педагогічну діяльність та викладати дисципліни професійної підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах.

Програмні результати навчання:

Р01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

Р02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

Р03. Пояснювати особливості організації географічного простору та знати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур.

Р04. Аналізувати географічний потенціал території

Р010. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні, а також особливості процесів глобалізації економічного, соціального, політичного, культурного і духовного розвитку людства, головні закономірності розвитку глобальних проблем та глобалістики.

Р012. Розуміти форми, методи і прийоми навчальної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах.

Р014. Вміти збирати, систематизувати, опрацьовувати та аналізувати наукову і технічну інформацію для вирішення географічних завдань.

Р018. Вміти професійно застосовувати географічно-наукові знання і практичні уміння й навички дисциплін фізико- та суспільно-географічно циклу у педагогічній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати: сутність понять позашкільна географокраєзнавча робота та її роль в покращенні засвоєння учнями географічної інформації; основні форми та види географокраєзнавчої роботи, основні форми і методи проведення позашкільної географокраєзнавчої навчальної роботи для учнів шкіл, вплив географічного середовища на розвиток транскордонного співробітництва.

вміти: практично використовувати різні форми і методи географокраєзнавчої роботи в закладах освіти для покращення рівня географічних знань учнів.

6. Опис навчальної дисципліни

1.6.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни: Організація позашкільної роботи учнів з географічного краєзнавства												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	IV	7	4	120	2	22	22	-	-	56	20	залік
Заочна	IV	7	4	120	2	4	4	-	-	102	10	залік

1.6.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми навчальних елементів	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Роль географічного краєзнавства в підвищенні якості засвоєння географічних знань											
НЕ 1.1. Тема 1. Вступ. Предмет, мета і завдання курсу	10	2	2	-	-	6	7	1	-	-	-	5
НЕ 1.2 Тема 2. Історія розвитку шкільного краєзнавства в Україні..	10	2	2	-	-	6	7	-	1	-	-	10
НЕ 1.3 Тема 3. Географічне краєзнавство як	15	2	2	-	-	11	14	1	-	-	-	10

складова педагогічної системи.												
НЕ 1.4 Тема 4. Форми, методи, джерела та зміст та шкільного географічного краєзнавства.	25	4	4	-	10	7	14	-	1	-	-	11
Разом за ЗМ1	60	10	10	-	10	30	60	2	2	-	10	46
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 Теоретико-методичні аспекти організації позашкільної географо-краєзнавчої роботи учнів											
НЕ 2.1 Тема 1. Краєзнавча характеристика України та Чернівецької області.	10	2	2	-	-	6	11	-	1	-	-	10
НЕ 2.2 Тема 2. Методичні особливості вивчення природних краєзнавчих об'єктів.	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10
НЕ 2.3 Тема 3. Методичні особливості вивчення суспільно-географічних краєзнавчих об'єктів.	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10
НЕ 2.4 Тема 4. Форми та засоби проведення краєзнавчої роботи в закладах освіти..	10	2	2	-	-	6	11	-	1	-	-	10
НЕ 2.5 Тема 5. Системний підхід до організації краєзнавчої роботи в школі.	20	4	4	-	10	2	-	-	-	-	10	7
Разом за ЗМ 2	60	12	12	-	10	26	61	2	2	-	10	47
Усього годин	120	22	22	-	20	56	120	4	4	-	20	92

6.2.1 Тематика індивідуальних завдань

1. Географічна сутність краєзнавства.
2. Роль географічного краєзнавства у формуванні географічних знань учнів.
3. Основні напрямки географокраєзнавчої діяльності в школі.

4. Особливості проведення географокраєзнавчих досліджень природи рідного краю.
5. Особливості проведення географокраєзнавчих досліджень об'єктів господарства рідного краю.
6. Розробити краєзнавчу екскурсію для пізнання рідного краю.

6.2.2 Самостійна робота

1. Основні регіональні відмінності території України.
2. Роль історичного чинника в формуванні територіальних відмінностей України (етнографічні регіони та історико-географічні краї).
3. Сучасний історико-географічний поділ України.
4. Особливості створення, формування експонатної бази та використання в освітньому процесі шкільного краєзнавчого музею.
5. Охорона природи рідного краю та краєзнавча робота учнів.
6. Основні етапи краєзнавчого вивчення природних об'єктів рідного краю.
7. Вивчення природних комплексів під час проведення шкільних краєзнавчих екскурсій.
8. Особливості краєзнавчого вивчення господарського комплексу рідного краю.
9. Музей , як- організаційно-методичний центр шкільного краєзнавства та туризму.
10. Туристично-орієнтована освітньо-культурна діяльність музею.
11. Шкільна профорієнтаційна діяльність на сфері географії і туризму.
12. Теоретико-методичні аспекти розробки програми туристсько-рекреаційного вивчення краю.
13. Методичні аспекти розробки туристичної краєзнавчої екскурсії.
14. Теоретико-методичні аспекти розробки туристичного походу як форми краєзнавчої пізнавальної роботи.
15. Методичні аспекти розробки краєзнавчої екскурсії на виробництво.

6.2.3 Теми практичних занять

1. Історія розвитку шкільного географічного краєзнавства в Україні та Чернівецькій області.
2. Джерела географічної краєзнавчої інформації та методика їх вивчення
3. Форми та методи географічних краєзнавчих досліджень.
4. Застосування краєзнавчого підходу під час вивчення курсу «Географія» в загальноосвітніх навчальних закладах
5. Методика вивчення природних географічних об'єктів рідного краю.
6. Методика вивчення соціально-економічних об'єктів рідного краю.
7. Методика організації навчальних географокраєзнавчих досліджень з учнями.
8. Розробка розробки краєзнавчої екскурсії рідним краєм.
9. Розробка туристичного краєзнавчого походу.
10. Організація позашкільної географокраєзнавчої роботи в Чернівецькій області

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, лабораторна робота) відповідь студента. Формою підсумкового контролю є екзамен (іспит).

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: контрольні модульні роботи з використанням стандартизованих тестів та вправ на логічне мислення; проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.); розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни. Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку чи екзамену).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30; 2 модуль – 30 балів.

Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати іспит з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів, він не допускається до складання іспиту.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається екзамен, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (екзамену чи заліку) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи – ІНДЗ (фіксовані виступи, реферати, статті, участь в олімпіадах, наукових конференціях тощо), може отримати додатково 20 балів, які також підсумовуються до підсумкової оцінки.

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

<i>Рейтингова оцінка з дисципліни</i>	<i>Оцінювання в системі ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	<i>Залік за національною шкалою</i>
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано

80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (задовільно)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі.

Розподіл балів, які отримують студенти за кожен елемент

Поточне оцінювання (<i>аудиторна (лекційний матеріал і практичні роботи) та самостійна робота</i>)									Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					40	100
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T5		
2	7	8	8	6	6	6	6	6		

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. Гільберт Т.Г. Географія рідного краю. Хмельницька область: підручник для 5-го класу. / Т.Г.Гільберт, Г.В. Думанська, Н.В. Кривицька - Кам'янець-Подільський: ПП Мошак, 2004. - 136 с.

2. Жупнський Я.І., Заячук М.Д., Скрипник Я.П., Сухий П.О., Тюфтії А.Г. Географія рідного краю. Чернівецька область: підручник. - Чернівці, 1999. - 160 с.

3. Кілінська К. Географія рідного краю: Навчально-методичний посібник. Вип. 5-ий. Ґрунти, рослинний і тваринний світ, фізико-географічне районування Карпато-Подільського регіону./ К. Кілінська – Чернівці: Рута, 2004. – 100 с.

4. Круль В.П.. Краєзнавство: регіональний огляд. Конспект лекцій. / В.П Круль. - Частина 2. – Чернівці: Рута, 2002. – 88 с.

5. Кузьма-Качур М.І., Горват М.В. Основи краєзнавства. Навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2017. – 256 с.

6. Основи краєзнавства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор. НАНУ О. П. Реєнта. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 27

7. Олішевська Ю. А. Шкільне географічне краєзнавство. Навчальний посібник. К.: «ФО-П Кравченко». 2020. – 175 с.

8. Кузьма-Качур М. І., Горват М. В. Основи краєзнавства: навч. посібн. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 256 с.

9. Методика дослідження промислового підприємства: Методичні вказівки / Укл.: С.А. Греков, Н.І. Коновалова. – Чернівці: Рута, 2008. – 32 с

10. Методичні матеріали до вивчення курсу “Географія Карпатського регіону” / М. Салюк, М. Микита, Ужгород: Видав. УжНУ “Говерла”, 2020. – 76 с.

11. Глюдзик Г.Б., Легеза Н.Я., Легеза С.І. Рідний край – Закарпаття». – Ужгород: Гражда, 2010. – 108 с.

11.2. Допоміжна

1. Бенедюк В. В. Технології застосування краєзнавчого принципу при вивченні географії у 6 класі // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2015. Вип. 41 (94). С. 407 – 414.

2. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти: Монографія. / В.О.Джаман – Чернівці: Рута, 2003. - 392 с.

3. Джаман В.О. Рай для відпочинку / В.О.Джаман, В.П. Руденко // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2004. - № 29-31 (370- 372). – С. 53

4. Заставецька Л. Б. Організація краєзнавчо-туристичної роботи в школі: курс лекцій. – Тернопіль: Видавничий центр ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2011. – 104 с.

5. Загальна методика навчання географії: Підручник / О. М. Топузов, В.М. Самойленко, Л. П. Вішнікіна. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – 512 с.

6. Бенедюк В. В. Технології застосування краєзнавчого принципу в процесі вивчення фізичної географії України // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2015. Вип. 40 (93). С. 382 – 389.

7. Збірник програм для гуртків, творчих об'єднань туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів: (для позашк. та загальноосвіт. навч. закл.) / Хмельниц. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, Хмельниц. обл. центр туризму і краєзнавства учнів. молоді, Хмельниц. обл. еколого-натураліст. центр учнів. молоді ; [уклад.: В. Ю. Іова та ін.]. – Вид. 2-ге, допов. і переробл. – Кам'янець-Подільський : [Б. в.], 2008. – 233с.

8. Косташук І.І., Білоус Ю.О. Суспільно-географічні аспекти формування якості знань учнів у Чернівецькій області. Науковий вісник Чернівецького університету. Сер. Географія. 2015. Вип. 744-745. С. 145- 148.

9. Мариняк Я.О. Географічне краєзнавство та методика його викладання. Навч. методичний посібник. – Тернопіль: Видавничий центр ТДПУ імені Володимира Гнатюка, 2003. – 64 с.

10. Шищенко П., Муніч Н. Географічне краєзнавство: зміст, понятійнотермінологічний апарат, місце в географічній освіті // Історія укр. геогр. Спец. випуск: Краєзнавство. – 2001. – Вип. 4. – С. 6-8.

11. Шкільне краєзнавство: навчальний посібник / В.С. Прокопчук; наук. ред. П.Т. Тронько; МОН України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – К.; Кам'янець-Подільський: Кондор, 2010. – 278 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Буковинська мала академія наук учнівської молоді <http://doncv.gov.ua/?p=5422>
3. Комунальний заклад Чернівецький обласний центр національно-патріотичного виховання туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді <http://traveller.at.ua/>
4. Комунальний заклад "Глибоцький центр туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді" <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057214279185&paipv=0&eav=AfbtPZ6JdVPhKZY55onWgDNj3kvWeayA0y4inGA9VwCHqRG0suNEDkCmzT93DHLz15U>